

**GOBIERNO DE
MÉXICO**

EDUCACIÓN
SECRETARÍA DE EDUCACIÓN PÚBLICA

Dirección Académica

**U ts'i'kiyal tin ajum ani tin tu
dhuchum káwintal Tének**

**Empiezo a leer y escribir
en mi lengua Tének**

Tsipti' olchixtaláb in k'al an t'ojom

Instructivo del aplicador

Olchixtaláb in k'al in belil an exobintaláb 1

Formativa 1

MEVyT IB BE1F1.19.1

Tsipti' olchixtaláb in k'al an t'ojom

Axé' xi tsipti' olchixtaláb k'wajat abnadh abal tatá', axi ne'ets ka t'aja' an k'a'al kwetém met'axtaláb abal an atiklábchik axi k'wajat ti exóbal an pejach *U ts'i'kiyal tin ajum ani tin dhuchum tu káwintal*. AIB 1, k'al Modelo de Educación para la Vida, AprendeINEA. A axé' u t'ajab tam in putundhamalits an Ajumtaláb 3 al an Pejach 1 an Ajumtal an pulik exóbal. Ka t'ila' abal an kwetém met'axtaláb in ts'ejkalchik an atikláb axi tsakamej ani pakdha' tin **kwetém alwa'chik**.

Yejental ka ajiy k'al i k'ajumtaláb axé' xi tsipti' olchixtaláb abal ka wilchij an atiklábchik jant'odha' ti kwa'al ka ajiyat ani ka dhuchan an tok'tsixtalábchik al an kwetém met'axtaláb.

Ka ts'ejka a axé':

a) **Ok'oxej al an t'ajbiláb k'al an kwetém met'axtaláb.**

- Ka konoy ok'oxej an óxlom úwchik k'al an t'i'adh úw k'al an olchixtaláb in k'al in belil an exobintaláb, axé'chik játs: An Tsipti' olchixtaláb in k'al an t'ojom, Olnaxtaláb k'al an kwetém met'axtaláb ani k'al an kwetém met'axtaláb.
- A axé'chik an úw ka konchij an uchbidh k'al an buk'chixtaláb kwetém met'axtalábchik ta Junkudh t'ojlábil xanti it ajidh.
- Ka alwa' met'a' abal ál tin óxchilchik an úw ka k'wajiy junat a axé'chik an olchixtaláb: in bij an pejach, in bij an kawintaláb ani an ajumtaláb. Max in taltal a axé' yab junat an úwchik in ejtawal ka k'wajiy al pil i jolataláb, axi yabchik awil ka eyandháj al in t'ajbilábil.
- Ka alwa' met'a' an kwetém met'axtaláb axi ne'ets ka t'aja', ka tok'tsiy ani ka pidha' in jalbil a tok'tsixtal k'al an tsalapchik abal

an met'axtaláb abal ka exla' an it'ixtalábchik tin t'ajbilábil ani axi ne'ets ka met'an al junchik an konowixtaláb.

- Ka exlomna' al an kwetém met'axtaláb max an kawintaláb o an k'ot'biláb k'al an eyendhanel jats axi in tomnal. Max an kawintaláb k'e'at axi u eyandháb ta kwenchál o max an k'ot'biláb kalej dhak'uk'ul ka konoy i tolmixtaláb an uchbidh k'al an buk'chixtaláb k'al an kwetém met'axtaláb al a Junkudh t'ojlabil xanti it ajidh, abal ka lejkiy in olchixtal an káwchik o axi in le' kin olna' an k'ot'bilabchik.

b) Tam a t'ajal an kwetém met'axtaláb.

- Ka putundha' an olchixtaláb k'alek'ij an atikláb al an pejach k'al in yanem an olchixtaláb axi tejwa'mel al an kwetém met'axtaláb.
- Ka wilchij an atikláb axi tsakamej ani pakdha' abal axé' xi kwetém met'axtaláb t'ajchinal k'al in ultal kin exlomna' an wit'omtaláb axi in bajumal al an exobintaláb al an pejach, antsana' ejtíl in yanemchik axi yejenchab ka wilk'idh exóbná' abal kin bajuw an wit'omtaláb axi aychidh.
- Ka wila' abal an kwetém met'axtaláb kwajat dhuhadh ti káwintal ani k'alek'ij an konowixtaláb ko'yal ka tok'tsiyat ti tének kawintaláb.
- Ka tejwa'medhanchij an kwetém met'axtaláb an atiklábchik ani ka ucha'chik abal in ejtowal ti konoy max yab in ejtiyal jún i konowixtaláb.
- Ka ajiy an tsipti' olchixtaláb k'al an atiklábchik ani ka alwa' exla' abal in ejtiyal an t'ojláb axi ne'ets kin t'aja' ejtíl: kin junkuxliy, dhucha', kiloy, ani k'al k'e'atchik ani max yab antsana' ka wilchij in konowixtal ani yab ka pidha' an tok'sixtaláb.

- Ka bina' an kwetém met'axtaláb k'alek'ij an atikláb abal jajá' kin tok'tsiy an konowixtaláb k'al in kwetemental.
- Ka olchij abal kwa'al kin ajiy k'al i k'aya'taláb k'alek'ij an konowixtaláb, kin tok'tsiy k'al i alwa' dhuche' ani k'al i alwa'taláb kin eyandha' i dhuchum ts'upidh te' abal kin ejtow kin pakuw, max antsana' kin uluw.
- Max an atikláb in kwa'al i tsalap abal kin tok'tsiy an konowixtalábchik al an kwetém met'axtaláb, ka wilchij an tsipti' olchixtaláb.

ch) Talbél tam ka t'ajan an kwetém met'axtaláb.

- Tam kit putun an t'ojlab, ka pidha' i k'ak'namal an atiklábchik an tsaplab axi in tejwa'medhamal.
- Ka pidha' in jalbíl an kwetém met'axtaláb eyandhach an tsalap k'al an kwetém met'axtaláb.

An ajumtaláb ani an ejtintaláb k'al axé' xi tsipti' olchixtaláb, ne'ets ti walkanchij ka wila' k'al i k'ajumtaláb ani an atiklábchik ne'ets kin ko'oy we'kats i it'ixtaláb abal kin tok'tsiy an kwetém met'axtaláb.

**Taltal an tsipti' olchixtaláb in k'al an t'ojom
abal an kwetém met'axtaláb**

Fin del instructivo del aplicador para la evaluación formativa